

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης: 263/2019

ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ Γ΄

Συνεδρίαση της 19^{ης} Δεκεμβρίου 2019

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Παπαγιαννόπουλος Σπυρίδων, Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ. σε αναπλήρωση της κωλυομένης Αντιπροέδρου του Τμήματος Βασιλικής Δούσκα.

Μέλη: Νίκη Μαριόλη, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Ευάγγελος Μαρίνης, Νικόλαος Μουκαζής, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Νικολέττα Μπελίτση, Πάρεδρος του Ν.Σ.Κ.

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμ. πρωτ. 114787/Θ1/9-7-2018 έγγραφο του Τμήματος Εκκλησιαστικής Διοίκησης της Διεύθυνσης Θρησκευτικής Διοίκησης, της Γενικής Γραμματείας Θρησκευμάτων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται αν τα άρθρα 103, 104 και 105 του ν.3528/2007 μπορούν να τύχουν ανάλογης εφαρμογής σε κληρικούς, οι οποίοι υποπίπτουν σε παραπτώματα που δεν σχετίζονται άμεσα με τα θρησκευτικά ή λειτουργικά τους καθήκοντα και τις επαγγελίες της ομολογίας τους.

Στο πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ') γνωμοδότησε ομόφωνα ως εξής:

Ιστορικό:

1. Ο Π.Υ., πρεσβύτερος της Ιεράς Μητρόπολης Φωκίδας καταδικάστηκε με την με αρ. 64/2016 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων Λαμίας, η οποία κατέστη αμετάκλητη, καθόσον η ασκηθείσα κατ' αυτής έφεση απερρίφθη ως ανυποστήρικτη, σε ποινή κάθειρξης 11 ετών και 3 μηνών και στέρηση των πολιτικών του δικαιωμάτων για 5 έτη για παράβαση των άρθρων 1, 5 παρ.1, 13, 14, 16, 18 παρ.1, 27, 51, 52, 53, 60, 61, 63, 79, 94 παρ.1, 98, 216 παρ.1, 242 παρ.1, 258 α', γ', 386 παρ. α' του Π.Κ.

Προηγουμένως, το Πρωτοβάθμιο Συνοδικό Δικαστήριο με την με αρ. 13/2012 απόφασή του, υπέβαλλε σε αυτόν την ποινή της τριετούς αργίας από παύση πόσης ιεροπραξίας χωρίς στέρηση των αποδοχών αυτού.

Το τμήμα Εκκλησιαστικής Διοίκησης του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων υπέβαλλε το ως άνω ερώτημα, κατόπιν του με αρ. 69/29-1-2019 εγγράφου της Ιεράς Μητρόπολης Φωκίδας, σχετικά με το αν υπάρχουν επιπτώσεις στη μισθοδοσία του καταδικασθέντος Ιερέα.

Νομοθετικό πλαίσιο:

2. Στο άρθρο 1 του ν.590/1977 «Περί του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος (Α' 146) ορίζονται τα εξής:

<< Άρθρο 1

«1. Η Εκκλησία της Ελλάδος, ούσα θεϊόν καθίδρυμα έχουσα κεφαλὴν τον Κύριον ημών Ιησούν Χριστόν, είναι αναποσπástως ηνωμένη δογματικῶς μετά της εν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης και πάσης άλλης Ορθοδόξου του Χριστού Εκκλησίας, στοιχοῦσα τη διδασκαλία της Αγίας Γραφής και τηρούσα απαρασαλεύτως, ως και πάσαι αι λοιπαί Ορθόδοξοι Εκκλησίαι, τα δόγματα, τους ιερούς αποστολικούς και συνοδικούς κανόνες και τας ιεράς παραδόσεις.

2. Η Εκκλησία της Ελλάδος είναι αυτοκέφαλος αυτοδιοικείται δε, εν τω πλαίσιω των περί θρησκείας άρθρων του Συντάγματος δια των εν ενεργεία Μητροπολιτών αυτής.

3. Η Εκκλησία της Ελλάδος περιλαμβάνει τας Μητροπόλεις της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος, συμφώνως προς τον από 29^{ης} Ιουνίου 1850 Πατριαρχικόν και Συνοδικάς Πράξεις και τας Μητροπόλεις των Νέων Χωρών, συμφώνως προς την από 4^{ης} Σεπτεμβρίου 1928 Πατριαρχείου και έχει ως μέλη πάντας τους κατοικούντας εν τη περιοχή αυτών Ορθοδόξους Χριστιανούς.

4. Κατά τας νομικάς αυτών σχέσεις η Εκκλησία της Ελλάδος αι Μητροπόλεις, αι Ενορίαι μετά των Ενοριακών αυτών Ναών, αι Μοναί, η Αποστολική Διακονία, ο ΟΔΕΠ, το ΤΑΚΕ, το Διορθόδοξον Κέντρον της Εκκλησίας της Ελλάδος, είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Το Εκκλησιαστικόν Ορφανοτροφείον Βουλιαγμένης, και τα λοιπά Εκκλησιαστικά Καθιδρύματα της Αρχιεπισκοπής Αθηνών και των Μητροπόλεων, τα λειτουργούντα μέχρι της ισχύος του παρόντος και κεκτημένα νομικήν προσωπικότητα, είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου όπως και τα Ιερά Προσκυνήματα, τα εκκλησιαστικά Ιδρύματα και εκκλησιαστικά Μουσεία και τα Ιερά Ησυχαστήρια, λειτουργούν δε επί τη βάσει των υφισταμένων μέχρι σήμερα οργανισμών αυτών, οίτινες δύνανται να συμπληρούνται και να τροποποιώνται εφ' εξής δια κανονιστικών αποφάσεων, εκδιδομένων υπό της Ι.Σ.Ι. ή της Δ.Ι.Σ. κατόπιν προτάσεως του οικείου Αρχιερέως, δι' ων θα ρυθμίζονται τα της διοικήσεως, διαχειρίσεως ελέγχου και εν γένει λειτουργίας αυτών, ως και τα της υπηρεσιακής εν γένει καταστάσεως του προσωπικού αυτών.

Στην παράγραφο 2 του άρθρου 42 του ιδίου ως άνω νομοθετήματος ορίζονται τα εξής:

«2. Τα προσόντα, η διαδικασία διορισμού, προαγωγής, μεταθέσεως, μετατάξεως, χορηγήσεως πάσης φύσεως αδειών, τα της πειθαρχικής διώξεως και χορηγήσεως ηθικών αμοιβών, τα των θέσεων, ως και παν έτερον ζήτημα αφορών εις την εν γένει υπηρεσιακήν κατάστασιν του υπαλληλικού προσωπικού της Εκκλησίας της Ελλάδος, των Ιερών Μητροπόλεων, των Ιερών ενοριακών ναών, του ΟΔΕΠ, της Αποστολικής Διακονίας, του Διορθόδοξου Κέντρου, των Ιερών Μονών, ως και παντός έτερου εκκλησιαστικού Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, συμπεριλαμβανομένων και των ασφαλιστικών του Κλήρου Οργανισμών,

επιφυλασσομένων των διατάξεων του άρθρου 38 του παρόντος, ρυθμίζονται κατ' αναλογία των διατάξεων του Κώδικος περί δημοσίων υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. δι' αποφάσεων της Δ.Ι.Σ., δημοσιευμένων δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως. Δι' ομοίων αποφάσεων καθορίζονται, αναλόγως προς τα επί δημοσίων υπαλλήλων κρατούντα, τα των αποδοχών του ως άνω προσωπικού. Εις περιπτώσεις καθ' ας ήθελεν ανατεθῇ διοικητικόν ἢ εκκλησιαστικόν ἔργον εις κληρικόν φέροντα τον επισκοπικόν βαθμόν, δεν παρέχεται δια του παρόντος νομοθετική εξουσία προς σύστασιν αντιστοίχου οργανικής θέσεως Βοηθού Επισκόπου, Τιτουλάριου Επισκόπου ἢ Τιτουλάριου Μητροπολίτου.» > >

3. Στην παράγραφο 3 του άρθρου 68 του ν. 4235/2014 ορίζεται ότι: «3. Τα νομικά πρόσωπα του άρθρου 1 παρ. 4 του ν. 590/1977 (Α 41), του άρθρου 1 του ν. 349/1976 (α 149), οι Ιερές Μητροπόλεις της Δωδεκανήσου (Ρόδου, Κώου και Νισύρου, Λέρου Καλύμνου και Αστυπάλαιας, Καρπάθου και Κάσου και Σύμης) και οι Ενορίες και οι Μονές τους, καθώς και η Πατριαρχική Εξαρχία Πάτμου, οι Πατριαρχικές και Σταυροπηγιακές Μονές στην Ελλάδα, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου του άρθρου 1 του ν. 2456/1920 (Α 173) του άρθρου 1 του ν.δ. 301/1969 (Α 195) και του άρθρου 1 του β.δ. της 29.3.1949 (Α 79) υπάγονται στις διατάξεις που διέπουν τη Γενική Κυβέρνηση και τον δημόσιο τομέα ως προς την οργάνωση και διοίκησή τους, την εν γένει περιουσιακή και λογιστική διαχείρισή τους, του λειτουργούς και το προσωπικό τους, μόνον εφόσον αυτές το ορίζουν ρητά. Οι ισχύουσες διατάξεις, γενικές ἢ ειδικές, που ορίζουν ρητῶς την κρατική εποπτεία ἐπὶ των ανωτέρω νομικῶν προσώπων, τη διοίκηση και διαχείρισή τους, το δημοσιονομικό και διαχειριστικό ἑλεγχό τους, καθώς και τη διαδικασία πρόσληψης και την υπηρεσιακή κατάστασή του κάθε είδους προσωπικού τους δεν θίγονται.

Διαχειριστικές πράξεις των ανωτέρω προσώπων, για τις οποίες αυτά επιχορηγούνται ἢ χρηματοδοτούνται ἀπὸ εθνικούς ἢ ευρωπαϊκούς πόρους, υπόκεινται στις διατάξεις για τις κρατικές ἢ δημόσιες συμβάσεις και την εποπτεία και ἑλεγχό της διαχείρισης κρατικῶν και ευρωπαϊκῶν πόρων.».

4. Στο άρθρο 1 του ν.5383/1932 «Περὶ των Εκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων (Α-110) ορίζονται τα εξής:

«Περί των Εκκλησιαστικών Δικαστηρίων εν γένει

Προς διατήρησιν της Εκκλησιαστικής πειθαρχίας και προς τιμωρίαν των υποπεσόντων εις παράπτωμα ως προς τα χρέη και τα καθήκοντα της επαγγελίας αυτών κληρικών και μοναχών καθίστανται τα εξής Εκκλησιαστικά Δικαστήρια:

α) Επισκοπικά Δικαστήρια.

β) Τα συνοδικά Δικαστήρια, πρωτοβάθμιον και δευτεροβάθμιον.

γ) Τα δια τους Αρχιερείς Δικαστήρια, πρωτοβάθμιον και δευτεροβάθμιον.

δ) Τα δια τους Συνοδικούς Δικαστήριον.

«Κληρικοί» εν τη εννοία του παρόντος Νόμου λογίζονται οι Αρχιερείς, οι πρεσβύτεροι, οι διάκονοι και οι υποδιάκονοι.

Εν τοις «μοναχοίς» περιλαμβάνονται και αι μονάστριαι.».

5. Στα άρθρα 103, 104 και 105 του ν.3528/2007 «Κώδικας Δημοσίων Πολιτικών και Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.» (Α' 20) ορίζονται τα εξής:

<< Άρθρο 103

Αυτοδίκαιη αργία

«1. Τίθεται αυτοδίκαια σε αργία:

α) Ο υπάλληλος ο οποίος στερήθηκε την προσωπική του ελευθερία, ύστερα από ένταλμα προσωρινής κράτησης ή δικαστική απόφαση, έστω και αν απολύθηκε με εγγύηση.

β) Ο υπάλληλος στον οποίο επιβλήθηκε η ποινή της οριστικής παύσης. Η αργία αρχίζει από την κοινοποίηση της πειθαρχικής απόφασης και λήγει την τελευταία ημέρα της προθεσμίας άσκησης προσφυγής ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ή την ημέρα που δημοσιεύθηκε η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, εφόσον έχει ασκηθεί προσφυγή.

γ) Ο εκπαιδευτικός ή υπάλληλος που υπηρετεί σε σχολείο, σε βάρος του οποίου ασκήθηκε ποινική δίωξη για οποιοδήποτε έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή για οποιοδήποτε έγκλημα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής.

2. Ο υπάλληλος επανέρχεται αυτοδίκαια στα καθήκοντά του, εάν εκλείψει ο λόγος για τον οποίο έχει τεθεί σε αργία.».

AI *467*

Άρθρο 104

Δυνητική θέση σε αργία – Αναστολή άσκησης καθηκόντων

«1. Αν συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος μπορεί να τίθεται σε αργία ο υπάλληλος, κατά του οποίου:

α) Έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για αδίκημα το οποίο μπορεί να επισύρει την έκπτωση από την υπηρεσία. Ειδικά, προκειμένου για το αδίκημα της παράβασης καθήκοντος ο υπάλληλος μπορεί να τίθεται σε αργία εφόσον έχει παραπεμφθεί στο ακροατήριο για το αδίκημα αυτό.

β) Έχει ασκηθεί πειθαρχική δίωξη για παράπτωμα, το οποίο μπορεί να επισύρει την ποινή της οριστικής παύσης ή

γ) υπάρχουν αποχρώσεις ενδείξεις για έκνομη διαχείριση, οι οποίες στηρίζονται σε έκθεση της προϊσταμένης αρχής ή αρμόδιου επιθεωρητή.

2. Σε κατεπείγουσες περιπτώσεις επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος και πριν γνωμοδοτήσει το πειθαρχικό συμβούλιο, μπορεί να επιβληθεί στον υπάλληλο από το ανώτατο μονοπρόσωπο όργανο διοίκησης του φορέα που υπηρετεί το μέτρο της αναστολής άσκησης των καθηκόντων του. Μέσα σε τριάντα (30) ημέρες το πειθαρχικό συμβούλιο συνέρχεται και γνωμοδοτεί για τη θέση του υπαλλήλου σε αργία. Η αναστολή άσκησης των καθηκόντων αίρεται αυτοδικαίως, εάν το πειθαρχικό συμβούλιο δεν γνωμοδοτήσει για τη θέση σε αργία εντός της ανωτέρω προθεσμίας.

3. Η πράξη, με την οποία ο υπάλληλος τίθεται σε δυνητική αργία ή επαναφέρεται στα καθήκοντά του, εκδίδεται από τον οικείο Υπουργό ή το ανώτατο μονομελές όργανο διοίκησης των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή, αν δεν υπάρχει, από τον Πρόεδρο του συλλογικού οργάνου διοίκησης των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ύστερα από γνώμη του πειθαρχικού συμβουλίου. Για τη θέση του υπαλλήλου σε αργία απαιτείται προηγούμενη ακρόαση αυτού από το πειθαρχικό συμβούλιο.»

Άρθρο 105

Συνέπειες αργίας

«1. Ο υπάλληλος ο οποίος τελεί σε κατάσταση αργίας απέχει από την άσκηση των κύριων και παρεπόμενων καθηκόντων του.

2. Στον υπάλληλο που τελεί σε κατάσταση αργίας καταβάλλεται το ήμισυ των αποδοχών του. Το υπόλοιπο ή μέρος αυτού μπορεί να αποδοθεί σε αυτόν, μετά από ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του πειθαρχικού συμβουλίου, εφόσον απαλλαγεί με τελεσίδικη δικαστική απόφαση ή τιμωρηθεί με πειθαρχική ποινή κατώτερη από την οριστική παύση. Εάν ο υπάλληλος απαλλαγεί από κάθε πειθαρχική ευθύνη ή αποδειχθεί αβάσιμη η υπόνοια για έκνομη διαχείριση, επιστρέφεται το μέρος των αποδοχών του που παρακρατήθηκε.

3. Ο υπάλληλος, στον οποίο επιβλήθηκε πειθαρχική ποινή οριστικής παύσης για το παράπτωμα της αδικαιολόγητης αποχής από την εκτέλεση των καθηκόντων του, δεν δικαιούται αποδοχές αργίας.

4. ΟΙ διατάξεις των άρθρων 31 – 35 του παρόντος Κώδικα εφαρμόζονται και κατά τη διάρκεια της αργίας.».>>

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

6. Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

7. Οι εφημέριοι είναι κληρικοί που φέρουν τον βαθμό του Πρεσβυτέρου και αναλαμβάνουν ιερατικά καθήκοντα σε ενοριακό Ναό, καταλαμβάνοντας κενή οργανική θέση. Αν και μισθοδοτούνται από το Δημόσιο, δεν αποκτούν την δημοσιοϋπαλληλική ιδιότητα, αλλά ούτε και την ιδιότητα υπαλλήλου Ν.Π.Δ.Δ., (Γνωμ. Ν.Σ.Κ. 10/2009), παρά το ότι η Εκκλησία και τα νομικά της πρόσωπα είναι δημοσίου δικαίου, ο μισθός τους δε, καταβάλλεται μεν από την Πολιτεία για χάρη της Εκκλησίας, δεν αποτελεί όμως αντιπαροχή για την εκτέλεση των ιερατικών τους καθηκόντων, αλλά κάλυψη από την εκκλησία των βιοτικών τους αναγκών (Α.Π. 944/1983 ΝοΒ 32, 1984, 6. 1519 επ., Α.Π. 248/1995 ΝοΒ 45, 1997, 6. 26 επ.). Περαιτέρω έχει κριθεί ότι δεν είναι «υπάλληλοι» των οικείων Ιερών Ναών ή της οικείας Μητρόπολης ή της Εκκλησίας της Ελλάδος (ΣΤΕ 2776/1985) και δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 42 παρ.2 του Καταστατικού Χάρτη

της Εκκλησίας της Ελλάδος, ώστε να εφαρμόζονται αναλογικά σε αυτούς οι διατάξεις του Κώδικα περί Δημοσίων Υπαλλήλων, όπως προβλέπεται από τη διάταξη αυτή για το υπαλληλικό προσωπικό των πιο πάνω νομικών προσώπων (ΣτΕ 1753/2008, 2480/2015). Από το ως άνω δε, εδάφιο 3 του αρ.68 του ν. 4235/2014, συνάγεται σαφώς ότι δεν δύναται οι διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα να τύχουν αναλογικής εφαρμογής στους Εφημέριους, καθόσον δεν το ορίζουν ρητά, σε αντίθεση με το υπαλληλικό προσωπικό που χρησιμοποιεί η Εκκλησία της Ελλάδος, για το οποίο υπάρχει ρητή ρύθμιση περί αναλογικής εφαρμογής του Κώδικα περί Δημοσίων Υπαλλήλων.

8. Περαιτέρω έχει κριθεί ότι, τα Εκκλησιαστικά Δικαστήρια που ιδρύθηκαν για την διατήρηση της εκκλησιαστικής πειθαρχίας και την τιμωρία των κληρικών και μοναχών που υποπίπτουν σε παραπτώματα, παρά την ονομασία τους δεν είναι φορείς δικαστικής εξουσίας, αλλά όργανα της Εκκλησίας της Ελλάδος. Όταν δε επιβάλλουν ποινές που επηρεάζουν αμέσως την υπηρεσιακή σχέση κληρικού ή μοναχού με την Εκκλησία καθώς και τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτή τη σχέση έχουν χαρακτήρα οιοσδήποτε πειθαρχικών συμβουλίων και πρέπει να ακολουθούν τουλάχιστον ως προς την σύνθεσή τους και την πειθαρχική διαδικασία, τις βασικές αρχές του πειθαρχικού δικαίου (ΣτΕ 4596/2014, 312/2014, 825/1988 κ.α.) πλην όμως ο χαρακτήρας αυτός δεν έχει ως συνέπεια, καθ' οιανδήποτε ερμηνευτική εκδοχή, την υποχρέωση των Εκκλησιαστικών Δικαστηρίων να εφαρμόζουν το πειθαρχικό δίκαιο του Υπαλληλικού Κώδικα, όπως αυτός ισχύει και μετά τον ν. 4057/2012 «Πειθαρχικό Δίκαιο Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.». Η εκδοχή αυτή ενισχύεται περαιτέρω μετά την θέση σε ισχύ του ως άνω εδαφίου 3 του άρθρου 68 του ν. 4235/2014 όπου προβλέπεται ρητά αναλογική ρύθμιση μόνο για το υπαλληλικό προσωπικό της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Απάντηση

9. Κατόπιν των ανωτέρω, κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος, τα άρθρα 103, 104 και 105 του ν. 3528/2007 δεν μπορούν να εφαρμοσθούν αναλογικά σε

κληρικούς οι οποίοι υποπίπτουν σε παραπτώματα που δεν σχετίζονται άμεσα με τα θρησκευτικά τους καθήκοντα και τις επαγγελίες της ομολογίας τους.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 16 Ιανουαρίου 2020

Ο Προεδρεύων

Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Νικολέττα Μπελίτση
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.